

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A vízhez való hozzáférés: a vízszegénység és az abból eredő szociálpolitikai hatások kezelése

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2023/C 349/10)

Előadók: **JOÓ Kinga és Carlos Manuel TRINDADE**

Közgyűlési határozat:	2023.1.25.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 52. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2023.6.21.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2023.7.13.
Plenáris ülészak száma:	580.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	171/19/22

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB teljes mértékben támogatja azokat az ENSZ-határozatokat, amelyek megerősítik, hogy a víz alapvető emberi jog ⁽¹⁾, és a teljes értékű élet és az összes emberi jog alapfeltétele ⁽²⁾. Az ENSZ 6. fenntartható fejlődési célja, valamint az Európai Unió szociális jogok európai pillérének 20. alapelve rögzíti a vízhez való hozzáféréshez való jog általános elveit. Az éghajlatváltozás forgatókönyvében a vízszegénység nagyobb jelentőséget kap, és leküzdéséhez közpolitikákra van szükség. A vízhiány a kiszolgáltatott lakosságot érinti a legsúlyosabban.

1.2. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy az összes vízügyi politikát illetően és a vízszegénység kezelése során egy emberi jogokon alapuló megközelítést alkalmazzanak, ezzel is igazodva a szociális jogok európai pilléréhez. A vízellátási és a higiéniai létesítményekhez kapcsolódó szolgáltatásoknak fenntarthatónak, méltányosnak, hatékonyak, jó minőségűnek és mindenki számára megfizethetőnek kell lenniük, és különös figyelmet kell fordítaniuk a kiszolgáltatott társadalmi csoportokra.

1.3. Az EGSZB úgy véli, hogy az ivóvízhez és a higiéniai létesítményekhez való egyetemes, jó minőségű, a lakosság számára méltányos áron biztosított hozzáférést közzjóságnak, és nem pusztán árucikknek kell tekinteni, ezért azt nem szabad az egységes piac szabályai szerint kezelni.

1.4. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy mozdítsa elő a vízszegénység uniós szintű értelmezésének közös megközelítését, és dolgozza ki a vízszegénység olyan átfogó fogalom meghatározását, amely lehetővé teszi a vízszegénység kézzelfogható és közös értelmezését ⁽³⁾, és amelyen belül minden tagállam kidolgozhatja saját, kontextusfüggő fogalom meghatározását, összhangban az európai meghatározással.

⁽¹⁾ <https://www.ohchr.org/en/water-and-sanitation>.

⁽²⁾ <https://digitallibrary.un.org/record/687002>.

⁽³⁾ Lásd még az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az energiaszegénység és az EU ellenálló képessége: gazdasági és társadalmi kihívások (feltáró vélemény a cseh elnökség felkérésére)(HL C 486., 2022.12.21., 88. o.).

1.5. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy dolgozzon ki közös iránymutatásokat a jó minőségű és megfizethető vízellátási és higiéniai létesítményekhez kapcsolódó szolgáltatásokhoz való hozzáférés⁽⁴⁾ és e szolgáltatások területi, társadalmi és nemek közötti egyenlőtlenségeinek tagállami és uniós szintű nyomon követésére, továbbá térképezze fel a jelenlegi helyzetet, és rendszeresen kövesse nyomon a fejleményeket. Az adatoknak megbízhatónak, érvényesnek és nyilvánosan hozzáférhetőnek kell lenniük. Ez azért is szükséges, hogy megfeleljenek az emberi fogyasztásra szánt víz minőségéről szóló, 2020. december 16-i (EU) 2020/2184 európai parlamenti és a tanácsi irányelv⁽⁵⁾ 16. cikke a) pontjának (a továbbiakban: az ivóvízről szóló irányelv), és az EGSZB arra számít, hogy elfogadásra kerül a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv felülvizsgálatára irányuló európai bizottsági javaslat⁽⁶⁾, amelynek 19. cikke a higiéniai létesítményekhez való hozzáférést taglalja.

1.6. Az EGSZB azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy az ivóvízről szóló irányelv közelgő felülvizsgálata során az ENSZ 6. fenntartható fejlődési céljában foglaltaknak megfelelően garantálják a vízhez és a higiéniai létesítményekhez kapcsolódó szolgáltatásokhoz való egyetemes hozzáférést. Az EGSZB javasolja az Európai Bizottságnak, hogy fogadjon el közös iránymutatásokat a víz és higiéniai szolgáltatások árazására vonatkozóan, amelyek keretében a tagállamok kidolgozhatják kontextustól függő szabályozási kereteiket. Ezeknek az iránymutatásoknak tiszteletben kell tartaniuk a vízhez való emberi jogot és környezetromlás elkerülésének elvét, hasonlóan az ENSZ által az emberi jogokkal, valamint az ivóvízhez és a megfelelő higiéniai létesítményekhez való hozzáféréssel kapcsolatban ajánlott struktúrához.

1.7. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a vízellátási és a higiéniai létesítményekhez kapcsolódó szolgáltatásokért teljesített fizetés nem veszélyeztetheti más társadalmi szükségletek kielégítését. Az EGSZB ezért arra kéri az Európai Bizottságot, hogy tekintse át a megfizethetőségre és különösen a kiszolgáltatott fogyasztókra vonatkozóan alkalmazott intézkedéseket az összes tagállamban. Az EGSZB azt kéri, hogy az Európai Bizottság ezen áttekintés alapján dolgozzon ki közös iránymutatásokat a tagállamok számára a megfizethetőségi problémákkal küzdő háztartások és különösen a kiszolgáltatott fogyasztók azonosítására, valamint a kezelésükre irányuló intézkedésekre. Ezeknek az iránymutatásoknak biztosítaniuk kell, hogy a kiszolgáltatott helyzetben lévő felhasználók vízellátása ne szűnjön meg⁽⁷⁾. Az intézkedéseknek az érintett háztartások helyzetének holisztikus szemléletén kell alapulniuk, és kontextusfüggő módon kell alkalmazniuk a szociálpolitikai eszközöket, a lakhatáspolitikai intézkedéseket és a vízhez és a higiéniai létesítményekhez kapcsolódó szolgáltatásokra vonatkozó egyedi intézkedéseket. Az ilyen jellegű intézkedések finanszírozása során figyelembe kell venni a szolidaritás elvét; az állami finanszírozás mellett a finanszírozás innovatív formáit is meg kell vizsgálni, például úgy, hogy célzott alapokat hoznak létre, amelyeket beépítenek a vízszámlákba.

1.8. Az EGSZB azt ajánlja, hogy az EU fogadja el és erősítse meg a vízzel kapcsolatos koncessziós megállapodásokra vonatkozó szabályozási kereteket, hogy a vizet közjósággként kezeljék, ne pedig olyan árucikként, amellyel kereskednek. Ezeknek a szabályozási kereteknek meg kell felelniük az alábbiaknak:

- a) összhangban kell lenniük az emberi jogokkal;
- b) elő kell mozdítaniuk a vízi ökoszisztémák fenntarthatóságát;
- c) a nyilvánosság részvételével, átlátható módon kell létrehozni és végrehajtani őket;
- d) ki kell egészíteniük a köztisztviselőkkel a koncessziós jogokról kialakított keretet annak érdekében, hogy méltányos ellentételezésért cserébe visszaszerezzék a vízhasználati jogokat, és súlyos aszály idején újra felosszák ezeket a jogokat a vészhelyzetben lévő felhasználók számára.

1.9. Az EGSZB megjegyzi, hogy alapvető különbség van az állami és a magán vízgazdálkodás között, és mindkettőben találhatunk jó és rossz példákat. Azonban előfordulhat, hogy a magángazdálkodás azonban a profitközpontúság miatt nehezen teljesíti a szolgáltatás egyetemességének alapvető követelményét, azaz a lakosság 100 %-ának kiszolgálását. Az EGSZB úgy véli, hogy az állami vízgazdálkodás jobb helyzetben van ahhoz, hogy a vízhez és a szennyvízrendszerekhez való egyetemes hozzáférést méltányos áron és megfelelő minőségi előírásokkal, valamint az ökoszisztémák helyreállításával és védelmével biztosítsa.

⁽⁴⁾ Az ivóvízről szóló (EU) 2020/2184 irányelvben meghatározott nyomon követés kiegészítése.

⁽⁵⁾ HL L 435., 2020.12.23., 1. o. „Azonosítják az emberi fogyasztásra szánt vízhez való hozzáféréssel nem vagy csak korlátozottan rendelkező személyeket, köztük a kiszolgáltatott és marginalizált csoportokat, valamint a hozzáférés hiányának okait”. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020L2184>.

⁽⁶⁾ Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a települési szennyvíz kezeléséről (átdolgozás). COM(2022) 541 final, 2022/0345 (COD),

⁽⁷⁾ Lásd még: <https://www.aquapublica.eu/article/news/access-water-and-sanitation-must-be-priority-commission-action-plan-implement-pillar>.

1.10. Az EGSZB úgy véli, hogy az EU-nak és valamennyi tagállamnak egy környezetvédelmi jövőképet kellene elfogadnia, és programokat kellene kidolgoznia a vízszolgáltatók finanszírozására, hogy csökkentsék a szivárgásokat és vízvesztéseket, ami a vízkészlet-gazdálkodás egyik legnagyobb csapása. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy fontolják meg és támogassák a vízhiány kezelésére szolgáló új és innovatív technikai megoldásokat, például a szürkevíz és a tisztított szennyvíz nagyobb mértékű használatát, valamint a decentralizált, kisméretű szennyvíztisztító létesítmények kialakítását.

1.11. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy biztosítsanak állami finanszírozást az infrastruktúra fejlesztésére, különös tekintettel a forráshiánnyal küzdő ingatlantulajdonosokra és a szociálisan hátrányos helyzetű városi és vidéki környékekre, ahol már hosszú ideje fel kellett volna újítani az infrastruktúrát. Az épületkorszerűsítési programmal összefüggésben meg kell fontolni a vízellátási és higiéniai infrastruktúra fejlesztését. A területrendezés során továbbá figyelembe kell venni a vízellátási és a higiéniai létesítményekhez kapcsolódó szolgáltatások környezeti, gazdasági és társadalmi szempontból fenntartható biztosítását.

1.12. Az EGSZB – gondosan figyelembe véve azt, hogy Európában számos, több tagállamot érintő vízgyűjtő medence létezik – egy politikai és technikai irányítási keret elfogadását és a civil társadalom részvételét javasolja az EU-ban létező összes vízgyűjtő medence esetében (lásd a 6.4. és a 6.5. pontot). Az EGSZB azt javasolja, hogy az Európai Bizottság értékelje a vízgyűjtő-gazdálkodás eredményeit, és vezessen be politikai, technikai és részvételi mechanizmusokat annak javítása érdekében. Az Európai Bizottságnak létre kellene hoznia egy Vízgyűjtő-gazdálkodási Tanácsot, amely az összes érdekelt felet képviseli, és a vízgyűjtő területért felelős hatóságot segítő testületként működne, valamint közvetítő szerepet töltene be a határokon átnyúló konfliktusokban.

1.13. Az EGSZB javasolja, hogy az Európai Bizottság:

- szabályozza a rendkívül vízigényes mezőgazdasági projekteket a későbbi környezeti és társadalmi problémák tekintetében, és bizonyos esetekben alakítson ki egy kivezetési szakaszt ezekre a projektekre, amelynek keretében megoldásokat keres az érintett vállalkozások, munkavállalók és területek számára, és a megtalált megoldáson belül az egyensúly megteremtése érdekében hozzárendeli ezekhez a szükséges forrásokat,
- olyan jogszabályokat dolgozzon ki, amelyek biztosítják a tengerbe jutó minimális vízhozamot,
- biztosítsa, hogy az EU vészhelyzeti terveket fogadjon el, amelyek kiemelten kezeli az emberi fogyasztásra szánt vízhez való hozzáférést súlyos vízhiány esetén.

1.14. Az EGSZB azt javasolja, hogy az EU dolgozzon ki olyan politikákat a fogyasztók védelmére, amelyek biztosítják, hogy mindenki méltányos áron hozzáférhessen a biztonságos ivóvízhez és a megfelelő csatornarendszerekhez. E politikáknak biztosítaniuk kell a különböző érdekelt felek (fogyasztók, munkavállalók, vállalkozások) részvételét a konzultációs testületekben.

1.15. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy hozzanak intézkedéseket annak érdekében, hogy jobban felhívják az EU lakosainak figyelmét a víz értékére, valamint annak fontosságára, hogy mindenki számára biztosítani kell a vízhez és a higiéniai létesítményekhez való hozzáférést. A vízellátási és a higiéniai létesítményekhez kapcsolódó szolgáltatások fenntarthatóbb használatának előmozdítása érdekében ki kell használni a figyelemfelhívás terén a kommunikációban és az oktatásban rejlő lehetőségeket⁽⁸⁾. A gyermekeket és a fiatalokat kell megcélozni, akik a vízellátási és a higiéniai létesítményekhez kapcsolódó szolgáltatások fenntartható használatának kulcsszereplői lesznek a jövőben, a figyelemfelhívásnak azonban minden korcsoportra ki kell terjednie. A vízszegénységben élő háztartások esetében a figyelemfelhívást be kell építeni a többi intézkedésbe, annak érdekében, hogy javuljon a háztartások hozzáférése a jó minőségű és megfizethető vízellátási és a higiéniai létesítményekhez kapcsolódó szolgáltatásokhoz.

1.16. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy EU és a tagállamok vízügyi politikáit a vízügyi ágazat személyzeti igényeinek rendszeres felmérése kellene, hogy kísérelje, beleértve a szükséges képesítéseket, a munkaerő-fejlesztést és a munkahelyi egészségvédelmi és biztonsági irányítást. Ezeket az ágazati szociális partnerekkel együtt kell elvégezni.

⁽⁸⁾ Ezt többek között a 2016-os Budapesti Víz Világtalálkozó üzenetei és szakpolitikai ajánlásai (https://www.budapestwatersummit.hu/hu/Vilagtalalkozo/Letoltheto_dokumentumok) és a 2019-es Víz Világtalálkozó budapesti felhívása (https://www.budapestwatersummit.hu/en/Summit/Budapest_Appeal) is hangsúlyozzák.

2. Bevezetés és a vélemény tárgyköre

2.1. A víz nélkülözhetetlen az élet minden vonatkozásához, emellett a fenntartható fejlődés kulcsfontosságú eleme, és elengedhetetlen a civilizációnk békéjéhez. Az éghajlatváltozás már eddig is súlyosbította a vízzel kapcsolatos problémákat, és ez a jövőben is – még nagyobb méretekben – folytatódni fog. A nem megfelelő édesvíz-ellátás egyre nagyobb feszültségforrás az emberi közösségekben, különösen a kiszolgáltatott csoportok körében.

2.2. Az ENSZ Közgyűlése 2010-ben⁽⁹⁾ külön elismerte a vízhez és a szanitációhoz való emberi jogot, amit az ENSZ 2023-as vízügyi konferenciája is megerősített⁽¹⁰⁾. Az ENSZ is elismeri, hogy a tiszta ivóvíz és a szanitáció alapvető fontosságú valamennyi emberi jog érvényesítéséhez. Az ENSZ 17 nemzetközileg elfogadott fenntartható fejlődési célja magában foglalja a 6. célt: „a víz és a megfelelő higiénias létesítmények mindenki számára történő rendelkezésre állásának és a fenntartható vízgazdálkodásnak a biztosítása”. Ezeket a globális kötelezettségvállalásokon kívül a szociális jogok európai pillérének 20. alapelve kimondja, hogy „[m]indenkit megillet a jog, hogy hozzáférjen az alapszolgáltatásokhoz, és hogy ezek az alapszolgáltatások jó minőségűek legyenek. Alapszolgáltatásnak minősül többek között a vízellátás, a szennyvízelvezetés[...].”

2.3. Az EU átfogó jogi és irányítási keretet hozott létre a vízkészleteivel való fenntartható gazdálkodás biztosítása érdekében, és előrelépéseket tett annak végrehajtása terén⁽¹¹⁾,⁽¹²⁾. Az EGSZB korábbi véleményei szerint a vízzel kapcsolatos kihívásokat össze kell kapcsolni a szegénység leküzdését célzó intézkedésekkel és a szegénység felszámolásának céljával⁽¹³⁾, elő kell mozdítani a víz és a megfelelő higiénias létesítmények biztosítását mint mindenki számára létfontosságú közszolgáltatást⁽¹⁴⁾, valamint meg kell könnyíteni az ivóvízhez való hozzáférést a kiszolgáltatott csoportok, valamint az elszigetelt területeken, illetve hátrányos helyzetű területeken vagy vidéki peremterületeken élő emberek számára⁽¹⁵⁾.

2.4. Ez a saját kezdeményezésű vélemény felhívja a figyelmet a tiszta vízhez és a megfelelő higiénias létesítményekhez való hozzáféréssel kapcsolatos jelenlegi kihívásokra. Megvizsgálja továbbá az európai, nemzeti és helyi szinten meghozandó intézkedéseket, valamint azt, hogy a szervezett civil társadalom milyen szerepet játszik a vízszegénység és annak különösen a legkiszolgáltatottabbakra gyakorolt hatásainak kezelésében. Végezetül megvizsgálja, hogy miként lehetne enyhíteni a vízszegénység társadalmi, politikai és gazdasági hatásait, valamint az emberi egészségre gyakorolt hatását.

2.5. Az EU-ban jelen van a vízszegénység, annak ellenére, hogy az EU globális viszonylatban eléggé kedvező helyzetben van. A jó minőségű és megfizethető vízhez és higiénias létesítményekhez való hozzáférés hiányát – ami vízszegénységnek nevezhető – uniós polgárok milliói tapasztalják mindennap. Úgy is mondhatjuk, hogy európaiak millióitól vonják meg a megfizethető és jó minőségű vízhez és higiénias létesítményekhez való jogot.

2.6. A vízszegénység ugyanakkor messzemenő társadalmi, gazdasági és környezeti károkat okoz, beleértve az egyéni és közösségi szintű egészségügyi kockázatokat, a foglalkoztatottság csökkenését, a helyi gazdaság visszaesését, a társadalmi kirekesztést, a környezetszennyezést, a migrációs mozgásokat/népességvándorlást és a politikai instabilitást. Ezek a következmények óriási jelentőségűek ahhoz képest, hogy a háztartások a vízhasználat és a szennyvíztermelés milyen kis részéért felelősek az iparhoz és a mezőgazdasághoz viszonyítva. Ezt tükrözi az a tény, hogy az első sikeres európai polgári kezdeményezés a vízhez és a szennyvízelvezetéshez való hozzáférésre vonatkozott, és azt követelte, hogy az EU-ban mindenki számára biztosítsák a vízellátási és a higiénias létesítményekhez kapcsolódó szolgáltatásokat, a vízellátás terén az emberi jogokat helyezték a piaci érdekek fölé, és az EU tegyen fokozott erőfeszítéseket a vízhez és a szennyvízelvezetéshez való egyetemes hozzáférés biztosítása érdekében⁽¹⁶⁾. A vízszegénység kezelése szükséges az Európai Bizottság politikai prioritásainak eléréséhez, különös tekintettel a zöld megállapodásra és az Európai Bizottság arra vonatkozó ígéretére, hogy senkit sem hagy hátra.

2.7. Az ivóvízről szóló irányelv kötelezi a tagállamokat, hogy tegyenek meg minden szükséges intézkedést a veszélyeztetett és kiszolgáltatott csoportok ivóvízhez való hozzáféréseinek biztosítása érdekében. Ugyanakkor nem ismeri el a biztonságos ivóvízhez és a megfelelő higiénias létesítményekhez való hozzáférés egyetemes jogát, amelyet a fenntartható fejlődési célok magukban foglalnak. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy az ivóvízről szóló irányelv következő felülvizsgálatában ismerje el az utóbb említett jogokat.

⁽⁹⁾ 64/292. számú határozat: „A vízhez és a megfelelő higiénias létesítményekhez való emberi jog” (2010), https://www.un.org/waterforlifedecade/human_right_to_water.shtml.

⁽¹⁰⁾ https://sdgs.un.org/sites/default/files/2023-03/Closing%20press%20release_waterconference_FINAL_24Mar.pdf.

⁽¹¹⁾ Az ivóvíz-irányelv átdolgozása (2018).

⁽¹²⁾ Javaslat a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv felülvizsgálatára (2022).

⁽¹³⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A vízpolitika beépítése más szakpolitikákba (feltáró vélemény a magyar elnökség felkérésére)(HL C 248., 2011.8.25., 43. o.).

⁽¹⁴⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A Bizottság közleménye a „Minden embernek joga van a vízhez és a megfelelő higiénias körülményekhez! A víz közjő, nem árucikk!” európai polgári kezdeményezéséről (COM(2014) 177 final) (saját kezdeményezésű vélemény)(HL C 12., 2015.1.15., 33. o.).

⁽¹⁵⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre az emberi fogyasztásra szánt víz minőségéről (átdolgozás) (COM(2017) 753 final – 2017/0332 (COD))(HL C 367., 2018.10.10., 107. o.).

⁽¹⁶⁾ <https://right2water.eu/>.

2.8. Az EGSZB sajnálattal állapítja meg, hogy rendelkezésre álló adatok korlátozottak és széttagoltak, ami megnehezíti, hogy átfogó képet alkossunk a jelenség nagyságrendjéről és sajátosságairól.

3. A jó minőségű vízhez és a megfelelő higiénias létesítményekhez való hozzáférés

3.1. Az EU lakosságának 2,2 %-a – mintegy 9,8 millió ember – nem használ biztonságosan kezelt, szennyezéstől védett forrásból származó, a lakóhelyén hozzáférhető ivóvizet⁽¹⁷⁾. További 2 %-uk – mintegy 9,4 millió ember – csak a lakóhelyükön kívül fér hozzá az alapvető ivóvíz-szolgáltatásokhoz⁽¹⁸⁾. Az EU-ban mintegy 450 000 lakos⁽¹⁹⁾ nem fér hozzá még alapvető ivóvíz-szolgáltatásokhoz sem. Az EU-ban 6,7 millió ember – a lakosság 1,5 %-a – él szaniterberendezések nélkül, tehát olyan háztartásban élnek, ahol nincs sem fürdő, sem zuhanyzó, sem beltéri vízőblítéses WC, míg 84,5 millió ember – a lakosság 19 %-a – él olyan körülmények között, ahol a másodlagos szennyvízkezelés sem biztosított⁽²⁰⁾.

3.2. A vízszegénység különösen a kiszolgáltatott helyzetben lévő embereket és háztartásokat érinti.

- A szegénységben élő háztartások esetében több mint háromszor nagyobb a valószínűsége annak, hogy szaniter berendezések nélkül élnek⁽²¹⁾.
- A vízellátáshoz, higiénias létesítményekhez és higiénias körülményekhez („WASH”) való hozzáférés hiánya több szempontból is aránytalanul nagy hatással van a nőkre, például azért, mert számottevően nagyobb szerepet játszanak a háztartási feladatok ellátásában, valamint a menstruáció higiénias kezelésével kapcsolatos problémák miatt.
- A gyermekek aránytalanul nagy mértékben érintettek, mivel jobban veszélyeztetik őket a rossz higiénias körülmények következményei.
- A fogyatékossgal élő vagy sajátos szükségletekkel rendelkező emberek is fokozottabban ki vannak téve a vízszegénység következményeinek.
- A hajléktalanokat, különösen az utcán alvókat, a lakhatási szegénységük rendkívüli mértéke miatt súlyosan érinti a vízellátáshoz, higiénias létesítményekhez és higiénias körülményekhez („WASH”) való hozzáférés hiánya.
- Európa legnagyobb etnikai kisebbségét, a romákat súlyosan érinti a biztonságos és megfizethető ivóvízhez és a megfelelő higiénias létesítményekhez való hozzáférés hiánya. Minden harmadik roma személy csapvíz nélküli lakásban él⁽²²⁾, és csupán valamivel több mint a felük rendelkezik beltéri vízőblítéses WC-vel vagy zuhanyzóval⁽²³⁾. Vannak példák olyan marginalizálódott közösségekre, amelyekben a romák felülreprezentáltak, és amelyektől a nyilvános ivóvízcsapok elzárása révén még az alapvető ivóvíz-szolgáltatásokat is megtagadják⁽²⁴⁾. Ezek a közösségek olyan területeken élnek, ahol a felszín alatti vizeket gazdasági tevékenységek szennyezik⁽²⁵⁾.
- A migránsok, főként a szükségszállásokon és az informális szálláshelyeken élő, okmányokkal nem rendelkező migránsok különösen ki vannak téve a vízellátási és a higiénias létesítményekhez kapcsolódó szolgáltatásokhoz való elégtelen hozzáférésnek.
- A megfizethető vízhez és higiénias létesítményekhez való hozzáférés hiánya hatással lehet a kiszolgáltatott háztartások családi vállalkozásaira, ami társadalmi és gazdasági problémákat okozhat.

⁽¹⁷⁾ <https://data.worldbank.org/indicator/SH.H2O.SMDW.ZS?locations=EU> (referenciaév: 2020). Azon emberek százalékos aránya, akik nem használnak olyan, szennyezéstől védett forrásból származó ivóvizet, amely elérhető a lakóhelyükön, szükség esetén rendelkezésre áll, és mentes az ürülekszennyeződéstől, továbbá a kiemelt vegyi anyagok általi szennyeződéstől. A szennyezéstől védett vízforrások közé tartozik a vezetékes víz, a fúrt kutak vagy csöves kutak, a védett ásott kutak, a védett források, valamint a csomagolt vagy szállított víz.

⁽¹⁸⁾ <https://data.worldbank.org/indicator/SH.H2O.BASW.ZS?locations=EU> (referenciaév: 2020). Ez a mutató mind az alapvető vízszolgáltatásokat, mind a biztonságosan kezelt vízszolgáltatásokat igénybe vevőket magában foglalja. Az alapvető ivóvízszolgáltatás a meghatározása szerint egy szennyezéstől védett forrásból származó ivóvíz, feltéve, hogy a gyűjtési idő nem haladja meg oda-vissza a 30 percet. A szennyezéstől védett vízforrások közé tartozik a vezetékes víz, a fúrt kutak vagy csöves kutak, a védett ásott kutak, a védett források, valamint a csomagolt vagy szállított víz.

⁽¹⁹⁾ Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sgd_06_10/default/table?lang=en. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/demo_pjan/default/table?lang=en

⁽²⁰⁾ Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sgd_06_20/default/table?lang=en. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/demo_pjan/default/table?lang=en

⁽²¹⁾ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_mdho05/default/table?lang=en

⁽²²⁾ <https://fra.europa.eu/en/content/fra-opinions-eu-midis-ii-roma>

⁽²³⁾ <https://www.europarl.europa.eu/news/hu/headlines/society/20200918STO87401/roma-what-discrimination-do-they-face-and-what-does-eu-do>

⁽²⁴⁾ http://www.errc.org/uploads/upload_en/file/thirsting-for-justice-march-2017.pdf

⁽²⁵⁾ <https://eeb.org/wp-content/uploads/2020/04/Pushed-to-the-Wastelands.pdf>

3.3. A víz- és szennyvíz-infrastruktúrák területi különbségei fontos – bár nem egyedüli – tényezői a hozzáféréssel kapcsolatos társadalmi egyenlőtlenségeknek. Az infrastrukturális problémák számos területen összefüggenek a társadalmi problémákkal. A marginalizált vidéki közösségek különösen hátrányos helyzetben lehetnek. Emellett a forráshiánnyal küzdő vidékeken, ahol a felújításokat régóta nem tudják elvégezni, a rossz minőségű infrastruktúra is hozzájárul a vízszegénységhez és a környezeti problémákhoz.

3.4. Eközben a demográfiai változások befolyásolják a vízellátási és szennyvízelvezetési szolgáltatások iránti igény térbeli eloszlását. Az urbanizáció számos sűrűn lakott városi területen növeli a vízellátási és szennyvízelvezetési szolgáltatásokra nehezedő nyomást. Az EU más részein, különösen – de nem kizárólag – a vidéki területeken, a népesség csökkenése jelent kihívást a hálózatok működtetése szempontjából.

3.5. Míg a vízellátási és a higiéniai létesítményekhez kapcsolódó szolgáltatásokhoz való hozzáférés hiányával kapcsolatos fent említett problémák elsősorban társadalmi csoportokat érintenek, az EU lakosságának jóval nagyobb hányadát – átlagosan 30 %-át – érinti a vízhiány valamilyen formája, azaz a víz iránti kereslet és a vízellátás közötti egyensúly hiánya ⁽²⁶⁾. Sok dél-európai lakos egész évben súlyos vízhiánnyal küzd. Európa más részein a vízhiány időnként és az ebből a szempontból kiemelten érintett területeken tapasztalható. Európában összesen 8 millió ember él olyan területen, ahol gyakori az aszály, vagy vízhiány tapasztalható ⁽²⁷⁾. Az éghajlatváltozás miatt az előrejelzések szerint Európa legtöbb részén az évszaktól függően tovább fog csökkenni az elérhető vízmennyiség.

3.6. Ezenkívül az éghajlatváltozás a vízkörforgás befolyásolása, a csapadékeloszlás megváltoztatása és a hőmérséklet emelkedése miatt a vízhiányt jelentősen befolyásoló tényező, és többféle módon is közvetlen hatással van a vízellátáshoz, higiéniai létesítményekhez és higiéniai körülményekhez való hozzáférésre. Az aszályok, a hőmérséklet-emelkedés, sőt, a szélsőséges esőzések is csökkentik a víz rendelkezésre állását és minőségét, valamint károsítják az infrastruktúrát, ami megnehezíti a higiénia és tisztálkodási szokások fenntartását. A tengerszint emelkedése csökkentheti az ivóvíz rendelkezésre állását az árvizek és a sósvízbetörés miatt. Kifejezetten Európa tekintetében kevés bizonyíték áll rendelkezésre; azonban a globális tendenciák alapján észszerűt azt feltételezni, hogy az éghajlatváltozás aránytalanul sújtja a kiszolgáltatott helyzetben lévő egyéneket, háztartásokat és közösségeket ⁽²⁸⁾.

3.7. A háztartások által felhasznált víz mennyisége tagállamonként jelentősen változik: fejenként napi 77 és 220 liter között mozog ⁽²⁹⁾. A keleti tagállamokban a fogyasztás általában alacsonyabb, mint a nyugati tagállamokban, és egyes déli tagállamok a legnagyobb fogyasztók; azonban vannak kiugró értékeket mutató tagállamok ⁽³⁰⁾.

3.8. Bár a víz minősége általában jó az EU-ban, egyes területeken továbbra is minőségi problémák tapasztalhatók, amint azt az ivóvízről szóló irányelv alapján egyes tagállamokkal szemben a kötelezettségek teljesítésének elmulasztása miatt indított ügyek is mutatják. Emellett a biztonságosan kezelt ivóvízhez, különösen az alapvető vízszolgáltatásokhoz való hozzáférés hiánya a nem biztonságos ivóvízhasználat megnövekedett kockázatát eredményezi.

3.9. Az ivóvíz minőségével való elégedettség általában magas, de ez nem általános. A 2010-es évek közepéről származó felmérési adatok azt mutatják, hogy az EU lakosságának 82 %-a jónak ítélte meg az ivóvíz minőségét abban a térségben, ahol él ⁽³¹⁾, és körülbelül 7 %-uk nem értett ezzel egyet. Az ivóvíz általános értékelése az EU-ban sokkal kevésbé volt kedvező: a lakosság mindössze 27 %-a ért egyet azzal a kijelentéssel, hogy az EU-ban összességében jó az egészséges és tiszta vízhez való hozzáférés.

⁽²⁶⁾ <https://www.eea.europa.eu/publications/water-resources-across-europe-confronting>

⁽²⁷⁾ Első meghallgatás: „Eljött a kék megállapodás ideje”, 2023. február 27.

⁽²⁸⁾ <https://www.preventionweb.net/understanding-disaster-risk/risk-drivers/poverty-inequality>

⁽²⁹⁾ Eureau, The governance of water services in Europe, 2020 <https://www.eureau.org/resources/publications/5268-the-governance-of-water-services-in-europe-2020-edition-2/file>.

⁽³⁰⁾ <https://smartwatermagazine.com/news/locken/water-ranking-europe-2020>

⁽³¹⁾ <https://circabc.europa.eu/sd/a/0070b535-5a6c-4ee4-84ba-6f6eb1682556/Public%20Consultation%20Report.pdf>

3.10. Míg az EU lakosságának túlnyomó többsége csapvizet használ mosásra, személyes higiéniaira és főzésre, a csapvizet ivásra használó emberek aránya valamivel alacsonyabb. A 2010-es évek közepén több mint 90 %-uk mondta, hogy csapvizet használ főzésre, míg csak 55 %-uk nyilatkozott úgy, hogy mindig egyszerű csapvizet használ ivásra, további 10 %-uk pedig csak szűrés után iszik csapvizet.

3.11. Az elmúlt évtizedekben a víz árucikké vált, a vízellátási és a higiéniai létesítményekhez kapcsolódó szolgáltatások pedig privatizációs és finanszírozási folyamatban mentek keresztül. Az utóbbi években ezek a folyamatok megkérdőjeleződtek, és már van példa arra, hogy az önkormányzatok visszavették a vízszolgáltatást. A víz alapvető fontosságú az élethez, közjószág és emberi jog. Ebben az összefüggésben az EGSZB úgy véli, hogy a vízellátási és a higiéniai létesítményekhez kapcsolódó szolgáltatásokra mint közérdekű szolgáltatásokra egyértelmű, szolgáltatási kötelezettségeket garantáló szabályozásnak kell vonatkoznia annak biztosítása érdekében, hogy a víz- és szennyvízgyártás mindenki számára elérhető áron és megfelelő minőségű szolgáltatás mellett valósuljon meg. Az Európai Bizottságnak fenn kell tartania azokat a vízre és a szennyvízre vonatkozó, a koncessziókról szóló irányelvben⁽³²⁾ (2014/23/EU) szereplő mentességeket, amelyeket a „Right2Water” elnevezésű sikeres európai polgári kezdeményezés eredményeként biztosítottak. Az EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság mentesítse a vízszolgáltatásokat az egységes piac szabályai alól.

4. Megfizethetőség

4.1. A vízellátási és a higiéniai létesítményekhez kapcsolódó szolgáltatások megfizethetősége – többek között az energiaárak közelmúltbeli emelkedése miatt – egyre nagyobb aggodalomra ad okot az EU lakosai számára, és az e szolgáltatásokkal kapcsolatos kiadások várhatóan növekedni fognak. Bár a vízellátási és a higiéniai létesítményekhez kapcsolódó szolgáltatások költségei általában nem rónak túlzott terhet a háztartásokra, ez az alacsony jövedelmű háztartások esetében gyakran nincs így, és az érintett háztartások száma valószínűleg növekedni fog. Ha a jövedelem 3 %-át tekintjük még megfizethető költségnek, akkor azt mondhatjuk, hogy 13 uniós országban a lakosság legszegényebb 5 %-ának vannak gondjai a vízellátási és a higiéniai létesítményekhez kapcsolódó szolgáltatások megfizetésével, és néhány országban a lakosság legalsó 10 %-át is érinti a probléma⁽³³⁾. A megfizethetőségi problémák mérésének ilyen megközelítése ugyanakkor vitatható, adott esetben nehezen mérhető és nem mutatja meg a probléma teljes mértékét, mert figyelmen kívül hagyja az alulfogyasztó háztartásokat, a vízre vonatkozó árképzésben tapasztalható különbségeket⁽³⁴⁾ vagy a háztartások relatív jövedelmi helyzetét.

4.2. A vízellátási és a higiéniai létesítményekhez kapcsolódó szolgáltatások árai jelentős területi eltéréseket mutatnak az országok között és azokon belül⁽³⁵⁾, és részletes statisztikák hiányában nem lehet átfogó áttekintést adni. A vidéki területek elosztórendszereire azonban jellemzők a hosszabb hálózatok és a magasabb működési költségek, ami magasabb díjakhoz vezet.

4.3. Az alacsonyabb jövedelem mellett a kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartások a megfizethetőség problémáival szemben is sérülékenyebbek a rosszabb minőségű, kevésbé hatékony berendezések és a hosszabb otthon töltött idő miatt. A marginalizált nők, gyermekek és fiatalok, valamint a munkanélküliek aránytalanul nagy mértékben érintettek.

4.4. Bár a megfizethetőséggel kapcsolatos jelenlegi problémák megoldása célzott és hatékony szociális intézkedéseket követel meg, jelenleg nem lehet átfogó képet kapni arról, hogy az uniós tagállamok milyen intézkedéseket tesznek a megfizethetőségi problémák kezelésére, beleértve a kiszolgáltatott fogyasztókat érintő intézkedéseket is. Ezenkívül nem áll rendelkezésre átfogó kép a szolgáltatás megszüntetésének lehetőségéről – vagy lehetetlenségéről – és a minimális szolgáltatásról. Egyes országok esetében azonban elérhető részleges információk⁽³⁶⁾, amelyek a megfizethetőségi problémák kezelésére irányuló intézkedések széles skáláját mutatják.

4.5. Az víz-keretirányelv az ökoszisztémák jó egészségi állapotának biztosítása érdekében a teljes költségmegtérülés célkitűzésén keresztül elmélyítette a „szennyező fizet” elv koncepcióját. Ennek az elvnek az alkalmazása azonban ellentétes a megfizethető árú, jó minőségű ivóvízhez való egyetemes hozzáférés elvével, és a gyakorlatban súlyos társadalmi

⁽³²⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2014/23/EU irányelve (2014. február 26.) a koncessziós szerződésekről (HL L 94., 2014.3.28., 1. o.).

⁽³³⁾ https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/blue_deal_fiasconaro.pdf.

⁽³⁴⁾ <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/e1b8a4b6-en/index.html?itemId=/content/component/e1b8a4b6-en>.

⁽³⁵⁾ <https://www.eureau.org/resources/publications/eureau-publications/5824-europe-s-water-in-figures-2021/file>.

⁽³⁶⁾ <https://www.wareg.org/documents/affordability-in-european-water-systems/>, <https://www.oecd.org/env/resources/15425332.pdf>.

következményekkel jár, különösen azáltal, hogy növeli az egyenlőtlenségeket, mivel a legszegényebb lakosságot vagy arányosan magasabb díjtételek terhelik, vagy nem vonatkozik rá a fenti elv. Az EGSZB úgy véli, hogy a megfizethető árú, jó minőségű ivóvízhez való általános hozzáférés elvének alapvető fontosságúnak kell lennie, és ezt az elvet a „szennyező fizet” elv és a teljes költségmegtérülés elve mögött meghúzódó környezetvédelmi megfontolásokkal együtt kell mérlegelni.

4.6. A vízhez való emberi jognak, az ökoszisztémák védelmének és a társadalmi megfontolásoknak való megfelelés érdekében a vízdíjstruktúra megfizethetőség, a hatékonyság, a méltányosság és a vízvédalom fontos eszköze. E célból különböző díjstruktúrák léteznek, többek között azok, amelyeket az ENSZ Közgyűlésének 76. ülésén a biztonságos ivóvízhez és a megfelelő higiéniai létesítményekhez való emberi jogokkal foglalkozó különleges előadó ⁽³⁷⁾ javasolt ⁽³⁸⁾.

5. Fenntarthatóság

5.1. E vélemény keretében nem foglalkozunk olyan környezeti problémákkal, mint a sósvízbetörés vagy a szennyezés, amelyek végső soron társadalmi problémákért is felelősek lehetnek. A hangsúlyt azokra az emberi tevékenységekre helyezzük, amelyek túlzott kiaknázáshoz és felhasználási konfliktusokhoz vezetnek. A legismertebb ilyen probléma az, amikor valaki a saját vízhasználatával megakadályozza egy másik fél vízhasználatát. Az uniós és a nemzeti jogszabályok ezt a problémát a vízgyűjtő-gazdálkodás ⁽³⁹⁾ révén próbálják kezelni, amelynek végrehajtása és eredményei Európa különböző részein eltérőek.

5.2. A túlzott kiaknázás a vízhiány fokozódásához, valamint a vízminőség és a szolgáltatás minőségének romlásához vezet. Ugyanakkor a vízminőség romlása a vízhiányt is növeli, nem azért, mert magát a vízmennyiséget csökkenteni, hanem azért, mert a bármilyen célra alkalmas víz mennyiségét csökkenti, vagy legalábbis több forrást tesz szükségessé a víz elfogadható minőségre való visszaállításához. A túlzott kiaknázás problémájának kezelése érdekében az előző pontban tárgyalt következmények helyett az okokra kell összpontosítanunk. A túlzott kiaknázás környezeti problémákat okoz, amelyek társadalmi problémákért felelősek, mivel az emberi tevékenységekhez ökoszisztémákra – mindenekelőtt egészséges ökoszisztémákra – van szükség.

5.3. Speciális problémaként merül fel az utóbbi időben, hogy rendkívül intenzív mezőgazdasági és ipari projekteket fejlesztenek vízszegény területeken, ahol ezek a projektek csak más medencékből történő vízátvétellel és a felszíni vizek túlzott kiaknázásával valósíthatók meg, ami viszont környezeti és társadalmi problémákhoz vezet. A folyók túlzott kiaknázása esetén például kevesebb üledék és tápanyag kerül a tengerbe, ami fokozza a part menti területek leromlását és csökkenti a halállományt. A túlzott kiaknázás összességében az ökoszisztémák kimerüléséhez vezet, ami leginkább a legkiszolgáltatottabb népességcsoportokat érinti.

5.4. A halászat visszaesése és adott esetben a tengerparti turizmus csökkenése szociális problémákat okoz. Bár nagy beruházásokkal megoldhatjuk a part menti területek leromlásának problémáját a turizmus fenntartása érdekében, ugyanez nem mondható el a halállományról. Ugyanakkor, ha az EU jogszabályokat alkotó a víz túlzott kiaknázásáért felelős projektek megszüntetésére, szembe kell néznie az érintett munkavállalók munkanélküliségével.

5.5. A szivárgások és veszteségek ⁽⁴⁰⁾ nem függenek össze a túlzott kiaknázással, de rossz hatékonyságú, elfogadhatatlan vízfelhasználásnak minősülnek. Ez a kérdés azonban egyedi megközelítést igényel. A szivárgásokat és veszteségeket az emberi fogyasztásra szánt víz elosztói elsősorban gazdasági szempontból közelítik meg ⁽⁴¹⁾. A szivárgásokkal és a veszteségekkel csak addig foglalkoznak, amíg azok további kezelése nem válik drágábbá, mint a problémával való együttélés. Ez a határ jellemzően 15 % körüli szivárgásnál és veszteségnél húzódik ⁽⁴²⁾. Egy másik elképzelés is lehetséges, és manapság, a vízhiány fokozódásával nagy szükség is van erre a jövőképre, hogy túllépjünk a 15 %-os határon.

⁽³⁷⁾ A különleges előadó egy lépcsőzetes tarifát javasol, amely szerint az első lépésnek megfizethetőnek, sőt bizonyos körülmények között ingyenessnek kell lennie, tiszteletben tartva a vízhez való emberi jogot; a második lépésnek egy költségmegtérülési díjnak kellene lennie; a harmadik lépésben pedig sokkal magasabb árakat kellene alkalmazni, ami keresztámogatást eredményezne a luxusfelhasználásuktól az alapfelhasználások felé, és megakadályozná a túlzott kiaknázást. Az EGSZB úgy véli, hogy az egyes lépések díjstruktúráit az egyes tagállamoknak vagy akár az egyes vízszolgáltatóknak kellene meghatározniuk.

⁽³⁸⁾ „A víz áruként való kezelésének és finanszírozásának a biztonságos ivóvízhez és a megfelelő higiéniai létesítményekhez való emberi jogokat érintő kockázatai és hatásai”, Pedro Arrojo Agudo, a biztonságos ivóvízhez és a megfelelő higiéniai létesítményekhez való emberi jogokkal foglalkozó különleges előadó által az ENSZ 76. közgyűlésén bemutatott jelentés.

⁽³⁹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2000/60/EK irányelve (2000. október 23.) a vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról (víz-keretirányelv)(HL L 327., 2000.12.22., 1. o.).

⁽⁴⁰⁾ Összességében a szivárgások és veszteségek a fizikailag elvesztett vízre és a ki nem számlázott vízre vonatkoznak, szem előtt tartva, hogy ugyanakkor a ki nem számlázott víz egy része engedélyezett. További részleteket vízmérlegekben lehet találni.

⁽⁴¹⁾ Ebben a bekezdésben veszteségek alatt nem a ki nem számlázott engedélyezett fogyasztást értjük.

⁽⁴²⁾ Ez a Portugáliában használt tipikus célérték. Más uniós országok eltérő célértékeket határozhatnak meg, de maga az érték nem releváns az elképzelésünk kidolgozása szempontjából.

6. Irányítás

6.1. Az EGSZB megjegyzi, hogy a vízellátás és a higiénias létesítmények világszerte a települések hatáskörébe tartoznak, ahol az üzemeltetők különböző típusai (vállalatok vagy önkormányzati szolgáltatások) egy vagy több települést szolgálnak ki. Az Európai Unióban és világszerte az emberek túlnyomó többségét állami vízszolgáltató vállalatok látják el. A vízellátók különböző típusai mellett a vízellátás másik kulcsfontosságú megkülönböztető jegye, hogy állami vagy magánszektorbeli irányítás alá tartoznak-e. Mindegyiken belül különböző irányítási típusok fordulhatnak elő. Jó és rossz példákat is találhatunk mind az államilag irányított, mind a magánkézben lévő vízellátókra. Ugyanakkor a nyereségközpontú magánirányítás nehézségekbe ütközhet a szolgáltatás egyetemességére vonatkozó követelmények teljesítése során. A közszolgáltatás jobb helyzetben van ahhoz, hogy e dimenziót hatékonyan, megfizethető áron és megfelelő minőségű szolgáltatással megvalósítsa. Az EGSZB megjegyzi, hogy ezt a következtetést alátámasztják a vízellátási és a higiénias létesítményekhez kapcsolódó szolgáltatásoknak az elmúlt két évtizedben történt települési hatáskörbe való visszahelyezésére vonatkozó példák is.

6.2. A szolgáltatás minőségének, a megfizethetőségnek és az egyetemes hozzáférhetőségnek a biztosítása érdekében az összes érdekelt fél részvétele – vezetői szinten és a szabályozó szervezetben – a legjobb módja annak, hogy a vízelosztás és a szanitáció továbbra is jó úton haladjon afelé, hogy a növekvő vízhiány és az árak emelkedése mellett meg tudjunk felelni a 6. fenntartható fejlődési célnak. A vízelosztást illetően sikertörténetet láthatunk Córdobában, ahol az EMACSA önkormányzati vállalat az érdekelt felek részvételével működő közös igazgatósággal rendelkezik, amely a részvételen alapuló irányításra ad példát⁽⁴³⁾. A hatékonyabb szabályozás érdekében a szabályozó szervezeteknek – ahelyett, hogy egyetlen személy vezetné őket – olyan testülettel kellene rendelkezniük, amely bevonja az érdekelt feleket.

6.3. A nemzetközi folyók és víztestek feszültségek és végső soron konfliktusok forrásai lehetnek az államok között, még az Unión belül is. Az EGSZB úgy véli és azt javasolja, hogy az EU-nak be kellene kapcsolódnia a vízgyűjtő területek irányításának azon szegmensébe, amelyben több tagállam is részt vesz, általános elveket, kézzelfogható célokat és minősített nyomon követést határozva meg, mivel ez a legjobb módja annak, hogy hozzájáruljon a vízgazdálkodáshoz a különböző válságokat előidéző vízhiány idején.

6.4. Jelenleg a vízügyi irányítási modell (széttagoltság, a hierarchikus felügyeleti szervek hiánya és a bürokratikus átláthatatlanság) nem hatékony. Sürgősen új irányítási modellt kell találni a vízi ökoszisztémákra, különösen a több tagállamot érintő ökoszisztémákra. A vízügyi ágazatban számos hatóság van, amelyeknek a vízkörforgás különböző szakaszaiban vannak feladatai, és egymással ellentétes jövőképekkel és célkitűzésekkel, és néha egymást átfedő felelősségi körökkel rendelkeznek. Az EGSZB azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy hozzon létre vízgyűjtő-irányítási keretet a vízgyűjtők szintjén működő politikai és technikai testületek bevonásával, hogy a lehető leghatékonyabban biztosítsa az általános politikai iránymutatást és a technikai irányítást, valamint az összes érdekelt fél hatékony részvételi mechanizmusok révén történő bevonását.

6.5. Az EGSZB konkrétan olyan politikai és technikai, demokratikus és nyitott irányítási modellt javasol, amely arra irányul, hogy a gyakorlatba ültesse a jó minőségű ivóvízhez a lakosság számára megfizethető áron biztosított egyetemes hozzáférés elvét. Az EGSZB azt javasolja, hogy jöjjenek létre „irányítási bizottságok”, amelyekben az összes érintett ország delegál tagokat, és amelyek feladata a politikai irányítás biztosítása és az országok közötti esetleges érdekellentétek megoldása. Ezek a vízgyűjtő-irányítási bizottságok, amelyek munkáját egy szakértőkből álló technikai bizottságnak kellene segítenie, a vízgyűjtők műszaki irányítását biztosítanák. Az „irányítási bizottságnak” nyilvánosan és szigorúan meg kellene határoznia a saját maga és a vízgyűjtőben érintett országok különböző szervezetei közötti felelősségi hierarchiát, hogy ne legyenek összeférhetlenségek, és a felelősségi körök egyértelműek legyenek. A „vízgyűjtő-irányítási bizottság” mellett egy „konzultatív tanácsnak” is kellene működnie. Ez a tanács a civil társadalmi szervezetekből, különösen a környezetvédelmi, éghajlatvédelmi és fogyasztói szervezetekből, valamint a szociális partnerekből áll majd, és az lesz a feladata, hogy strukturált civil párbeszédet folytasson az „irányítási bizottsággal”, és közreműködjön az esetleges összeférhetlenségek rendezésében.

Kelt Brüsszelben, 2023. július 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Oliver RÖPKE

⁽⁴³⁾ Enrique Ortega de Miguel and Andrés Sanz Mulas, „Water Management in Córdoba (Spain): A Participative, efficient and Effective Public Model” in Reclaiming Public Water, TNI ed., 2005.